

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane Din 1.—, Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda Din 1.—, V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 76.

Sreda 17. septembra 1930.

Leto V.

Noli me tangere!

Svobodne strokovne organizacije so
samorasla zaščitnica delavstva.

Svobodne strokovne delavske organizacije so samorasle ustanove delavstva. V današnji družbi so te organizacije važna komponenta javnega življenja, regulativ v gospodarskem razvoju, ter imajo namen avtonomno ščititi delovne sloje, delavstvo in nameščence, pred prevelikim izkoriščanjem in pred ustvarjanjem iz teh slojev neki četrti razred, ki bi utegnil biti razvoju v veliko breme. Pomislimo samo na današnjo racionalizacijo in gospodarsko krizo. Koliko ljudi, delovnih, ambicioznih, pametnih te zle razmere pehajo drugega za drugim na cesto in jih silijo in prisilijo, da se izgubi v nič njih delovna sila, da se uniči njih pošteno hotenje ter brez sramu in srca prepušča, da propadajo. Ta zločin nad človeškim rodom imajo strokovne organizacije namen zmanjšati, odpraviti.

In kdo more trditi, da je ta naloga svobodnih delavskih organizacij majhna ali celo malenkostna?

Za svobodne delavske strokovne organizacije je to sveta naloga.

Toda poleg te naloge imajo pa svobodne strokovne organizacije tudi važno garancijo za svoj obstoj v mirovni pogodbi. Mirovna pogodba povsem jasno določa, da morajo države, ki so podpisale mirovno pogodbo priznavati svobodne delavske strokovne organizacije, ker le svobodne delavske organizacije morejo v mednarodnih in domačih zadevah v resnici zastopati delavske interese in s tem podpirati razvoj in zadostno braniti interese svojih tovarišev in sodrugov. To načelo je priznala mirovna pogodba, ki so jo sklepali uvidevni kapitalisti in vojskovodje, ki dejansko ne bi imeli nobenega interesa na delavskem vprašanju, če ne bi bili uvideli, da je v politiki in v gospodarstvu delavstvo tudi močnejši faktor.

V naši državi so najmočnejše in najsolidnejše svobodne strokovne organizacije, ki jih tudi država priznava kot avtoritativno zastopstvo delavstva. Imamo še nekaj drugih manjših takozvanih strokovnih organizacij, ki pa niso absolutno svobodne, ker se naslanjajo na meščanske politike in imajo v svojih programih tudi naloge, ki v strokovne organizacije ne spadajo. Te organizacije celo nekateri politiki podpirajo iz egoističnih namenov. Snujejo se tudi novi poizkusi. Ali že porod kaže, da na njih ni mnogo delavskega.

Iz teh razlogov morajo svobodne delavske strokovne organizacije povsod jasno poudariti svoje naloge, povsod jasno povedati, da so utemeljene v mirovni pogodbi in da bi morale smatrati vsakršno ignoriranje od strani posameznih agentov za kršitev mirovne pogodbe, če bi se tako ignoriranje upoštevalo.

V svobodnih strokovnih organizacijah je prostor za vsakega državljana, ki hoče edinstvenost delavstva. Zato je tudi vsakršno delovanje proti tem organizacijam delavstvu in nameščencem sovražno.

Slovaki za Slovence. Vodilni čehoslovaški dnevnik v Bratislavi je organiziral nabiralno polo za postavitev spomenika od fašistov ustreljenim Slovincem v Trstu. Spomenik naj bi stal v Bratislavi. Baje se je nabralo že mnogo prispevkov.

Nemška socijalna demokracija dosegla pri volitvah moralno zmago.

Najmočnejša stranka v nemškem parlamentu. — Kljub sklenjeni sovražni fronti 143 poslancev.

V nedeljo, dne 14. t. m. so se vršile volitve v nemški državni zbor. Dejansko sta se borili dve volilni fronte. Vse meščanske in radikalne stranke brez razlike so šle v volilno borbo z geslom proti socialni demokraciji, proti delavstvu. Meščanske stranke so ohranile domala svoje volilce, presenetljivo so pa napredovali takozvani »narodni socialisti«, ki so imeli prej 12 poslancev, sedaj so jih dobili 107. Vendar tudi to ni čudež, ker to stranko podpira velik del velike industrije, zlasti težka železna industrija ter militarizem, ki vodi svojo politiko, ker ne mara demokracije.

V takih razmerah je volilni uspeh socialne demokracije v Nemčiji velika moralna zmagaja, čeprav je izgubila okoli deset mandatov, ker kot najmočnejša stranka tudi po teh volitvah na svoji politični moči ni ničesar izgubila.

Ni se zgodilo, kar je pričakoval ljubljanski »Slovenec«, ki je nedavno pisal, da bo pri teh volitvah socialna demokracija strta. Ni strta; nje politična moč je enaka, če ne večja.

Začasni volilni rezultati:

Celokupno število glasov, oddanih v vseh volilnih okrajih Nemčije, znaša 35 milijonov. Dobili so:

socialni demokrati	8,536.000,
narodni socialisti	6,275.000,
komunisti	4,599.000,
centrum	4,549.000,
nemški nacionalci	2,549.000,
nemška ljudska stranka	1,996.000,
gospodarska stranka	1,352.000,
nova državna stranka	1,186.000,
bavarska ljudska stranka	1,118.000,
stranka podeželskega ljudstva	1 milijon 103.000.

Na podlagi teh rezultatov bodo mandati v državnem zboru razdeljeni takole:

Teror v Rusiji?

Več uglednih sovjetskih funkcionarjev aretiranih.

V Rusiji se ponavljajo ponovno upori. O teh poročila tudi rusko časopisje. V meščanskem časopisju pa čitamo vesti o kontrarevoluciji. V Moskvi sami je bilo aretiranih 12 revolucionarjev. Sovjetska agencija »Tass« poroča, da so bili aretirani sovjetski funkcionarji Kondratijev, Groman, Sadirin, Čajanov, Jurovski, Sukanov, Makarov, Ramzin, Bazarov in drugi. Razen tega je bilo ujetih mnogo tehnikov, agronomov in ekonomov. To so sami ugledni ljudje. Ustreljen je bil tudi komandant črnomorske flote Salatov, komandant torpedovke Arselov. Ustrelili so v dalnjem Vzhodu večje število ekonomov. Ugledni voditelji rdeče armade Kork je kaznovan zaradi žaljenja političnih tradicij. Odstavljenih je devet političnih komisarjev. Ustreljena sta bila tudi dva rudarska delavca, ker sta ubila predsednika rudarskega odbora. — V koliko so te vesti resnične, mi ne moremo kontrolirati. Verujemo pa, da je Stalinov program za konservativno Rusijo težak oreh in da je zaradi tega lahko organizirati špijo-nažo pa tudi sabotažo.

socialni demokrati	142 (153),
narodni socialisti	106 (12),
komunisti	77 (54),
centrum	76 (62),
nacionalci	41 (73),
ljudska stranka	33 (45),
gospodarska stranka	23 (13),
državna stranka	20 (25),
bavarska ljudska stranka	18 (16),
stranka podeželskega ljudstva	17 (13).

Kaj in kako po volitvah.

Dosedanje vladne stranke imajo samo še 172 poslancev. Vlada je močnejša po tem volilnem rezultatu le na podlagi koalicije, ki je bila pred sedanjo vlado, pri kateri je absolutno potrebno, da sodelujejo tudi socialni demokrati. Taka koalicija bi štela naslednje poslance:

socialni demokrati	143
centrum	69
nemška ljudska stranka	26
državna stranka	22
bavarska ljudska stranka	18

Skupaj 278

poslancev.

Opozicija (narodni socialisti, komunisti in nemški nacionalci) ima 224 poslancev. Državni zbor tudi v navedeni koaliciji še ne bo imel dvotretjinske večine, ki je potrebna za važne sklepe.

Politične razmere v nemškem državnem zboru so postale po tem rezultatu znatno kompliciranerše, vendar pa je pričakovati, da se ustale ter da absolutno zmagaja republikanska demokracija, ki se je v teh volitvah tako težko preizkusila.

Najvažnejša politična vloga v novem državnem zboru pripada socialni demokraciji in naprednim demokratom.

Borba med monarhisti in republikanci v Španiji.

Huda gospodarska kriza.

Napetost med monarhističnim in republikanskim taborom postaja večja. Po banketu, ki ga je priredil bivši finančni minister v vladi Prima de Reviero, Calvosotelo, v Lugu in se ga je udeležil tudi sin Prima de Rivere, je nastal na cesti med udeleženci banketa in republikanskim delavstvom pretep. Policija je hotela ločiti obe stranki in je rabila pri tem orožje. V Valladolidu je nekdo dal več strelav na voditelja monarhistov drja Altinana, ki ga pa ni zadel. Napetost pospešuje zlasti gospodarska kriza. V Barceloni grozi nova stavka delavstva zaradi povišanja plač. Več demonstracij proti dražinj je bilo tudi v zadnjem času v Madridu.

Za Panevropo.

V Ženevi so se izrekli naslednji delegati Društva narodov za Panevropo: avstrijski, belgijski, danski, kubanski, nizozemski, španski in švedski. Najpomembnejše države pa čakajo.

K nemškim volitvam.

Najpomembnejši zagovornik socializma Karl Kautsky je napisal v »Vorwärtsu« daljši članek, iz katerega objavljamo le v posnetku I. del: Volitve 14. septembra so za Nemčijo odločilna bitka. Boj gre predvsem proti socialni demokraciji. Sovražniki so pa razcepljeni po bojnih ciljih in metodah.

Stare stranke nastopajo tudi v republiki in so se borile za parlament. Revolucija po vojni je rodila še leve in desne »radikale«, ki prinašajo v prakso mišljenje in metode svetovne vojne, ki niso primerne miru, ker vojna ne gradi, nego le ruši, ne ustvarja, le podira in rop. Ti elementi, ki porabljajo te metode, to so fašisti in komunisti, se rekurirajo večinoma iz delomrznih hlapcev z naravo iz dobe viteštva, le deloma iz ljudi, ki jih tira glad, ko zaman iščejo dela, iz obupa med množico, ki se ji obeta obenem takoj kruh in nameščenje.

V državi, kjer je narod tako šolan in organiziran kakor v Nemčiji, ne more dobiti posamezna skupina večine. Voditelji fašistov in komunistov to tudi vedo, nadejajo se pa, da se jim posreči puč, ki bo uvedel diktaturo. Taka diktatura pa pomeni v dobro razviti državi meščansko vojno in gospodarski polom. Voditelji teh skupin so deloma brezvestni, deloma nevedni, da bi se ozirali na tako pretečo nevarnost, ki nudi po zmagi le trenuten uspeh.

Te skupine hočejo pošiljati poslance v državni zbor, ne da bi opravljali zakonodajno delo v interesu delavstva, marveč da bi zakonodajo motili in ovirali, potem pa govorili, da je parlamentarizem odpovedal.

Prijetno je levim in desnim radikalcem govoriti o bremenih mirovniških pogodb. Res so ta bremena grozovita, to vedo vse nemške stranke. Toda vse stranke so uvidele, da se dajo ta bremena olajšati le z eno metodo, to je, s politiko sporazuma je treba ustvariti politično atmosfero napram prejšnjim sovražnikom, da dobe dovolj zaupanja in simpatij do Nemčije in ji olajšajo do znosljivosti življenske pogoje.

Neverjetno je sicer, vendar se nahajajo v Nemčiji ne le analfabeti, ampak tudi intelektualci, kapitalisti, vojaki, ki pozabljajo na stari vojaški izrek, da se nahaja bog bitk vedno na tisti strani, na kateri stoje močnejši bataljoni. Ti ljudje pričakujejo ali čudeže, ali pa nimajo pojma o dejanskem razmeru svetovnih sil, ker so le igrači na srečo in hazarderji.

To so nasledniki tistih ljudi, ki edini so 1914 nemško državo zapletli obenem s trhlo Avstrijo v vojno s premočjo, kateri je morala podleči. Kar se takrat najbolje oboroženi Nemčiji ni posrečilo z Avstrijo vred, to naj se posreči sedaj razoroženi Nemčiji v zvezi s Sovjetsko Rusijo, ki je še bolj bankrotna kakor Avstrija leta 1914.

Ideja je bedasta, pa ima vendar zagovornike. Mogoče je zavesti Nemčijo v pustolovstvo. Toda to bi zadostovalo, da se v svetu otežkoči stališče Nemčije, se jo oropa simpatij in ji omaja kredit. In obenem bi ojačenje teh »radikalov« povzročilo tudi v notranjosti države političen in gospodarski nemir, ojačilo krizo, be-do povečalo.

Vsak glas, ki ga kdo da tem strankam, pomeni povečano nesrečo Nemčije!

Justifikacija tržaških žrtev v Bazovici.

Zagrebske »Novosti« z dne 12. septembra 1930 poročajo o izvršitvi eksekucije v Trstu obsojenih mladeničev v bistvu naslednje:

V petek zvečer se je sodni dvor sicer umaknil po obravnavi, toda posvetoval se ni. Očividno so vprašali v Rim in čakali na odgovor, kako naj obsodijo obtožence. Zvečer ob pol enajstih je sodišče zapustila milica in na njih mesto so prišli karabinjeri (žandarji). Milica je morala odpotovati preko Catinare v Bazovico. En del milice so pozvali iz Opčin v Bazovico. Prvi del miličnikov je zgrešil pot in je precej pozno prišel v Bazovico. Zjutraj ob štirih je že dospel na mesto avtomobil s štirimi obtoženci, ki so izstopili na livadi blizu strelišča. Miličniki so napravili četverkot, ki je bil odprt proti nekemu zidu, ob katerem so postavili štiri žrtve.

Obsojenci so sedli na štiri pripravljene stole, vklenjeni v težke verige in z obrazom proti steni. Prvi je sedel Bidovec in si ni pustil za vezati oči, kakor tudi ne drugi trije obsojenci.

Poveljnik je pozval miličnike naprej, da se prostovoljno zglase oni, ki bodo ustrelili obsojence. Priglasilo se jih je pa samo 28 iz Kalabrije in Sicilije ter 8 iz Julijske Benečije. To jih je bilo premalo, ker je moralo streljati na vsakega obsojenca 14 mož, 7 stoji, 7 kleče. Zaraditega je moral poveljnik imenovati še 20 strelcev. En miličnik, ki je bil pozvan, da strelja, se je onesvestil, istotako tudi neki častnik.

Po oddanih streljih sta ostala na stolih še Valenčič in Marušič. Poveljnik pa je pograbil revolver in je z njim Marušiču razstrelil gavo s tremi strelji.

Po salvah se je onesvestilo še 9 miličnikov, en miličnik je dobil živčne napade.

Vsi obsojenci so, preden so padli smrtonosni strelji, vzklikali nacionalne reke in se vedli naravnost junaško. Karabinjerski polkovnik d' Aleksandro je v pričo častnikov izrekel občudovanje nad junaštvom ustreljenih, ter da še nikdar ni videl, da bi kdo šel v smrt tako junaško.

Pri eksekuciji je bilo navzočih poleg miličnikov še okoli 200 uradnih in drugih oseb. Občinstvo je bilo globoko ganjeno ob tej tragediji.

Znanci obsojencev so spremljali v avtomobilu obsojence, ker so hoteli videti, kaj se bo z mrtvci zgodilo, toda na morišče ni dobil nihče pristopa. Vse ceste so bile zastražene in celo na vrhu Makuše nad vežbališčem je bilo zastraženo.

Vse to dokazuje, da je bil proces, ki se je izvršil proti 18 osebam v dveh dneh, le gola formalnost in da je bila obsodba izrečena že vnaprej. Že v petek, ko se je proces vršil, so na pokopališču pri Sv. Ani v Trstu izkopali v 17. vrsti pot grobov za obsojence. Ne ve se pa, če so bile žrtve pozneje tam pokopane ali ne. Špangerja pri tem procesu še niso obsodili, ker ga potrebujejo za pričo v procesu proti nadaljnjim obtožencem, ki bodo sojeni v Rimu. Očeta Brdovčev in Milošev sta pačala advokatu Zenarotu vsak po 30.000 lir za zagovarjanje.

Panropa pred Društvom narodov.

Dokler bo Briand živel ne bo vojne.

Dokler živim jaz, je zaklical Briand v svojem govoru v Ženevi, ko je govoril v imenu 27 držav o problemu Panrope, ne bo več vojne!

Briandov govor je pomemben, le žal, da drugi meščanski in kapitalistični zastopniki držav kažejo le malo navdušenja za svetovni mir. Svetovni mir bo zagotovljen, če postane politika človečanska; dokler bo kapitalistična, bo tudi mir ogrožen.

Opozorilo cenj. čitateljem! Vsed preobilice gradiva je moral v današnji številki podlistek izostati.

Konec enostranskega »parlamentarizma« v Turčiji.

Kemal paša je odložil častno predsedstvo Narodne stranke. — Ustanovitev še ene stranke.

Poglejmo danes nekoliko na Turško.

Po zaključku svetovne vojne, v kateri je bila Turčija premagana, so obstojale v Turčiji žalostne razmere. Kemal-paša pa se je posrečilo, da je premagal Grke in jih pregnal iz Male Azije. S tem si je med Turki pridobil velik ugled. Na to se je spravil na ureditev notranjih razmer. Po njegovem mnenju so bile prejšnje stranke krive žalostnim razmeram v Turčiji. Zaradi tega je razpustil vse prejšnje stranke in je ustanovil novo vsedržavno stranko, imenovano Narodna stranka. On sam je prevzel častno predsedstvo stranke, poslovodni predsednik pa je postal Izmed-paša. Pri volitvah v turško narodno skupščino je bila dopuščena samo lista Narodne stranke in tako ni čudno, če so bili vsi poslanci pristaši Narodne stranke. Predsednik stranke Izmed-paša pa je postal tudi predsednik vlade. Ta stranka vlada sedaj v turški Narodni skupščini že sedmo leto brez vsake opozicije. Kemal-paša je ustanovil na ta način novo obliko vladavine, ki ima demokratični videz, v resnici je pa diktatorska, nekaj »enostrankarski parlamentarizem«. Razmere pa se v zadnjih šestih letih v Turčiji niso izboljšale. Kemal-paša se mora priznati, da kaže mnogo državniške uvidevnosti. Spoznal je, da s svojim enostrankarskim »parlamentarizmom« ne more ozdraviti in zboljšati neugodnih gospodarskih in kultur-

nih razmer v Turčiji. Tudi reforme, ki jih je on izvajal, so v glavnem preobrazile samo zunanji videz Turčije (odprava fesa, uvedba latinice), niso pa mogle dvigniti narodnega turškega življenja na večjo višino. Kemal-paša je spoznal, da samo svobodno tekmovalno vseh narodnih sil more dvigniti turški narod na višjo kulturno in gospodarsko stopnjo. Dasi so gospodarske in socialne razmere v Turčiji še zelo primitivne, vendar so že toliko razvite, da ni mogoče vseh konstruktivnih narodnih sil ukleniti v ozek okvir ene same politične organizacije. To je mogoče kvečjemu pri ljudstvih na najprimitivnejši kulturni stopnji, na pr. v Albaniji. Ko je Kemal-paša to spoznal, se ni upiral izpremeniti smer svoje dotedanje politike. Dopusstil je, da je začel prejšnji turški poslanik v Parizu Fethi-bej organizirati dotedanje življe, ki so stali izven Narodni stranke, v novo svobodoljubno stranko. Kemal-paša pa je v namenu, da bo mogel biti napram obema strankama objektivni, odložil mesto častnega predsednika v Narodni stranki. Pravijo, da celo bolj simpatizira z novo stranko Fethi-paše, ki se organizira na podlagi načel svobodumnosti in socialne pravičnosti. Poročila pravijo, da se ministrski predsednik Izmed-paša glede nove stranke nes trinja s Kemal-pašo, ker se boji, da bi utegnila dobiti večino v narodu. Kako se bo stvar v Turčiji nadalje razvijala, bomo poročali.

Doma in po svetu.

Kongres Gospodarskih zbornic v Beogradu. V soboto je bil zaključen kongres Gospodarskih zbornic v Beogradu. Kongres je ugotovil, da ima naša država na razpolago za 7040 milijonov Din pridelkov za izvoz v dobi od 1. septembra t. l. do 31. avgusta prihodnjega leta, in sicer živil za 970 milijonov, »ivine in živinskih pridelkov za 2.284 milijonov, sadnih izdelkov za 276 milijonov, lesa in lesnih izdelkov za 2.118 milijonov, industrijskih in obrtnih izdelkov za 647 milijonov Din itd. Konferenca je ugotovila, da so se poljedelski produkti znatno izboljšali. Zahteval je kongres nov občinski zakon, zahtevo o financiranju banovin, občin ni samoupravnih korporacij ter izenačenje julijanskega in gregorijanskega koledarja.

Krvav odmev tržaškega procesa. Nemški listi poročajo iz Trbiža: V neki gostilni v bližini koroško-italijanske meje, se je koroški trgovec Schuller prepiral z italijanskimi miličniki radi justifikacije Slovencev v Trstu. Miličniki so ga nato izvabili na cesto in ga nedaleč od gostilne sredi cesti ustrelili. Avstrijski finančni stražniki so cel dogodek opazovali od meje a trgovcu niso mogli pomagati, ker se dogodek odigral na italijanskih tleh. Italijani so potem odpeljali truplo ubitega v Gemono, ne da bi se zmenili za prošnje njegovih sorodnikov, ki bi ga bili radi pokopali na domačih tleh.

Protestni shodi proti zatiranju Slovencev po fašistih so se vršili v nedeljo v raznih večjih mestih Čehoslovaške. Zlasti ogromna manifestacija je bila v Prazi, kjer so italijanskem poslaništvu razbili šipe.

Bat'a gradi tovarno čevljev v Jugoslaviji. Čehoslovaški industrijalec, Bat'a, ki je nameraval prvotno zgraditi tovarno čevljev pri Novem Sadu, se je odočil sedaj za Apatin.

Izprememba italijanskega državnega praznika. Italijani so slavili kot državni praznik 20. september vsakega leta. Dne 20. septembra 1870 so namreč premagali papeža in si osvojili Rim. Namesto tega praznika je sklenila fašistična vlada, da naj bo državni praznik dne 1. februarja, ker je bila ta dan leta 1929 podpisana lateranska pogodba med Italijo in Vatikanom. Papež je s tem ukrepom vlade zadovoljen, ker znači dobro

prijateljstvo med obema suverenimi oblastvi.

Novi heimwehrovski general ukazuje. Ker dr. Steidle ni posebno zadovoljen z izvolitvijo kneza Starhemberga za vrhovnega poveljnika Heimwehrov, in je na nekem shodu svojih Tirolcev izrazil dvome v njegove sposobnosti, ga je vrhovni poglavar obsodil, da ne sme 30 dni zapustiti svojega stanovanja. Dunajski dnevnik »Neues Wiener Journal«, ki je last žida Lipowitza, je na vse kriplje hvallil in podpiral heimwehrovce. Po izvolitvi Starhemberga, ki je znan antisemit, ki je zelo v skrbeh, in vsak dan dokazuje, da je antisemitizem heimwehrovski ideologiji škodljiv.

Avstrijski socialisti zahtevajo plebiscit o uvedbi starostnega zavarovanja. V Avstriji postaja že dve leti zakon o zavarovanju za starost ter onemoglost, toda samo na papirju. Zakonu je dodana določba, ki se glasi da bo ta zakon stopil v veljavo tedaj, ko bo Avstrija dosegla gotovo stopnjo blagostanja. Toda to določbo se lahko poljubno izigrava, kajti podjetniki vedno trdijo, da še vedno ni »blagostanje« nastopilo in če bi se na to čakalo, da bodo oni rekli: sedaj je Avstrija v blagostanju, tedaj bi znali delavci čakati do sv. Nikolaja. Avstrija pa se je v zadnjih letih precej gospodarsko opomogla in državni proračun je v zadnjem letu izkazal znaten prebitok. Sedaj dobi avstrijska republika novo posojilo in socialisti se mnenja, da je sedaj čas, da stopi zakon o starostnem zavarovanju v funkcijo, toda meščanske stranke so to ponovno odklonile. Zaradi tega pa je socialistična stranka sklenila zahtevati ljudsko glasovanje — plebiscit, s katerim se naj odloči, ali naj začne zavarovanje z novim letom funkcionirati ali ne. Zahteva po ljudskem glasovanju mora biti z 200.000 podpisi podprta. To podpisovanje se bo pričelo te dni. Po zakonu bo morala država prispevati 40, delavci in delodajalci pa po 30 odstotkov. Sedaj se računa, da bi to stalo 100.000.000 šilingov. Toda meščanski listi že sedaj izjavljajo, da vlada kljub zakoniti zahtevi ne bo glasovanja pripustila.

Habsburžani zahtevajo od Avstrije vrnitev premoženja. Ogrska vlada je v svojem imenu in v imenu Habsburgovcev vročila avstrijski vladi zahtevo po vrnitvi gotovega dela državne biblioteke, državne zakladnice, zbirke v Schönbrunnu in v drugih gradovih in dela demobilizacijskega premoženja bivše avstroogrške armade. Za Habsburgovce pa zahteva vrnitev vseh kronskih posestev, fidejkomisov, umetnostnih zbirke in galerij bivše cesarske hiše in velik del zbirke po raznih javnih galerijah in muzejih, v vrednosti več sto milijonov šilingov. Že lausko leto so s pomočjo Heimwehra hoteli avstrijsko ustavo

spremeniti na ta način, da bi se o vrnitvi habsburgovskega premoženja lahko sklepalo z navadno večino, kar se jim takrat ni posrečilo. Sedaj pa je baje avstrijska vlada pristala brez vednosti parlamenta na tozadevno razsodišče in delegirala vanj prijatelja habsburgovcev, dr. Kienböcka. Avstrijska javnost je zelo ogorčena, da se hoče ta važna vprašanja reševati brez parlamenta in opozarja na dejstvo, da je po mirovni pogodbi v Saint Germainu in Trianonu pripadlo premoženje Habsburgovcev v last avstrijske republike in prijatelji Habsburgovcev vrše zločin nad državo, če hočejo to premoženje zopet Habsburgovcem izročiti.

Na kongresu za seksuologijo, ki se vrši 17. t. m. v velikem Konzertsalu na Dunaju, bodo poročali: k vprašanju »Stanovajska beda in seksualna reforma«, profesor Tandler (Dunaj). K poglavju »Seksualna potreba«, pisatelj Ernst Toller in Fric Wittels (Berlin) in seksuologa Leunbach (Kopenhagen) in Gurevič (Harkov). Več poročevalcev je javljenih za vprašanje »Seksualnost in duševno življenje«, in sicer: profesor Almkvist (Stockholm), Raudal (London), Federn in Hirschmann (Dunaj). O »Notranji sekreciji« bodo govorili: Maranon (Madrid), Frei (Zürich), Zawadowski (Moskva), Benjamin (Newyork), poleg Steinacha, Haberlandta, Nowaka in Moskowicza (Dunaj). O »Zgodovini spolne morale« bo poročal Rudolf Goldscheid, Bachet (Pariz), Lewandowski (Utrecht), Jakobsen (Kopenhagen). K poglavju »Kazensko pravo z ozirom na seksuologijo« bo poročal tajni svetnik Wolf (Dunaj), sanitetni svetnik Magnus Hirschfeld (Berlin), Paše-Ozerski (Kijev), bivši kancler dr. K. Renner in tajni sodni svetnik Bachrach. K vprašanju »Regulacija porodov« bo govoril dr. Peller in parlamentarka Adela Popp, poleg dr. Normana Haireja (London), Mrs. Jonesa (Newyork) in več drugih. Konec kongresa je posvečen otroku in bodo k temu poglavju govorili dr. Perez (Madrid), Zahoř (Praga), Friedjung in Weksberg (Dunaj). Kongresu je priključena tudi velika razstava, ki bo ponazorovala vsa polja seksuološke vede. V glavnem se bo delila v 1. patološko seksuologijo, 2. folkloro, 3. statistiko, 4. literaturo in umetnost, 5. kemiško-farmacemsko industrijo. Kakor je razvidno iz liste govornikov, sodelujejo na tem kongresu prve evropske veličine na polju te, razmeroma mlade vede, ki pa lahko razpolagajo z ogromnim in neizpodbitnim materijalom. Naj bi ta kongres pomagal raztrgati po nazadnjaških glavah pajčevino srednjeveške psevdomorale, ki je že toliko milijonov ljudi napravila nesrečnih. Če hočemo osvoboditi družbo, moramo najprej osvoboditi osebnost.

110 modernih otroških vrtecev poseduje dozvaj dunajska mestna občina. Razni otroci dobivajo v njih tudi hrano zastoj, tudi med počitnicami.

Poljski poslanci, ki jih je dal aretirati Pilsudski, obtoženi. Pilsudski je razpustil poljski parlament in dal aretirati 19 poslancev zaradi njih političnega delovanja kot poslanci. Dolži te bivše poslance protidržavnega delovanja in poizkusa političnega prevrata, dasi opozicionalne stranke niso hotele nič drugega, kakor da večina naroda odločuje v politiki in da ostane v veljavi svobona ustava. — Pilsudski je s tem izvršil nasilstvo. Sam je razveljavil imuniteto poslancev in poslance obtožil za prejšnje politično delovanje.

Predsedniku poljskega parlamenta je vlada odvzela potni list. Socialni demokrat, Ign. Daszinski, je bil predsednik poljskega parlamenta. Dobil je potni list v Karlove vane na Čehoslovaškem, sedanja vlada mu je pa pot v inozemstvo prepovedala. Vlada je prepovedala vsem opozicionalcem orožne liste. Ukrepi se morajo smatrati kot odgovor na zvestobo poslancev do ustave. Daszinski je bil ob osvoboditvi prijatelj Pilsudskega, sedaj ima maršal Pilsudski drugačno mnenje, pa zabrani svojemu staremu sobojevniku odhod v zdravilišče.

V Parizu nimajo sreče niti sovjeti niti fašisti. Gotovo je, da se vsak sovjetski funkcionar v Parizu prej ali slej izneveri sovjetom. Dosedaj je ostal še samo blagajnik na svojem mestu. Vsi ostali so se dosedaj uprli ukazom iz Moskve. Ravno tako pa ima italijanski fašizem smolo v Parizu. Pred nekaj časom je bil ustreljen nek fašistični funkcionar na italijanskem poslanstvu. Sedaj pa poročajo, da se je ravnokar tamkaj ustrelil nek poslanski uradnik.

Po »pomoti« dvajset mrtvih. V argentinskem glavnem mestu Buenos-Airesu, kjer je ravnokar zopet končala ena majhna revolucija, s katero so odpravili neljubega predsednika, so neki študenti streljali od veselja, ker se je revolucija posrečila. To so pa vladne čete smatralo za nov puč in so na to streljanje odgovorili s protistreljanjem, pri čemur so rabile celo topove. Posledica je bila: dvajset mrtvih in dvesto ranjenih. Sedaj se izgovarjajo na pomoto.

Izseljenci ne smejo več v Kanado. V Kanadi so dobili novo konservativno vlado, ki je predvsem prepovedala useljevanje tujcev. Za Evropejce je useljevanje popolnoma prepovedano. Angleži se smejo naseliti v Kanadi samo tedaj, če imajo toliko kapitala, da se morejo vzdrževati iz svojih lastnih sredstev, ker vlada v Kanadi velika nezaposlenost. Sezonski delavci, ki prihajajo iz Anglije, morajo imeti posebna dovoljenja posameznih pokrajinskih vlad. V minulem letu se je vselilo iz Anglije v Kanado 60.000 naseljenčev, iz drugih držav pa 64.500. — Pride torej tudi izseljevalna kriza; kaj pa potem? Ali ne temeljite reforme?

Tudi na Kubi grozi izbruhiti revolucija. Ameriške oblasti so odredile obširne varnostne ukrepe.

Proslava stoletnice železnice. V Liverpoolu in Manchesteru na Angleškem proslavljajo ta teden stoletnico železnice, ki je stekla prvič 15. septembra 1830. Stephenson je sicer že pet let prej iznašel parni stroj, vendar se je jel praktično uporabljati za železnice pred sto leti.

Grof Zeppelin v Moskvi. Zrakoplov grof Zeppelin je napravil pred par dnevi sprehod v Moskvo. Pri poletu preko litavsko-ruske meje je bil zrakoplov obstreljevan.

Barbarizem 20. stoletja. Na praznik Marijinega vnebovzdetja so v Španiji, v raznih mestih v 136. arenah, ubili v bikoborbah 358 bikov. Koliko je pri tem torej ubitih (bikoborcev) pustilo svoje življenje in zdravje, o tem poročila molče. Ne glede na barbarstvo takega običaja, ki ima svoj izvor še v starem veku, je to tudi lahko miselno zapravljanje narodnega naraščanja goveje živine, ki ga tudi Španija nima preveč, je bilo s temi 358 izbranimi, najboljšimi mladimi bikovi uničenega?

Ognjenik Stromboli na Liparskih otokih, pred Napolitanskim zalivom, je začel zopet bruhati. Prebivalstva se je polastila panika.

V San Domingu v Ameriki je pred kratkim silovit vrtinec, ki je napravil ogromno materialno škodo in je zahteval 12.000 človeških žrtev, 8000 ljudi je pa ranjenih.

Seksualen zločin. V parku Topčideru v Beogradu se je sestra advokata Milenkovića, Danica Milenkovića, v večernem mraku ravno hotela vrniti k odhajajočemu tramvaju, da se odpelje proti mestu domov. Nenadoma ji neki žandar zastavi pot in zahteva od nje, da se legitimira, kar je tudi storila, medtem ko je tramvaj že odpeljal. Ostala je v samotnem parku sama z žandarjem, ki jo je zavlekel v grmovje in jo tam posilil. Po storjenem dejanju mu je dama zagrozila, da ga bo naznanila komandi, kar je žandarja tako razljutilo, da jo je zadavil in njeno truplo vrgel v greznico stranišča, ki se nahaja v parku. Ker je ni bilo domov, jo je dal brat celih devet dni iskati po vsem Beogradu, a zaman. Žandarju vest ni dala miru in je svoje dejanje zaupal nemu svojih

Iz trboveljskih revirjev.

Času primerno — samo če odgovarja resnici?

Najneznačajnejše po našem mnenju je to, da če se nasprotnik, ki ne more v odkritem ideinem boju premagati svojega nasprotnika, poslužuje firme, pod katero ga ta niti nastopi ne mara, zato, ker so mu načela in program svetejša, kot pa zahrbtno skrivanje.

Zadnje čase se posebno za rudarske revirje zanimajo gotovi ljudje, ki hočejo rudarje rešiti, eni z novimi, drugi pa z nacionalnimi strokovnimi organizacijami. Prvim rečemo **svobodno**; zakaj rudarji jih predobro poznajo. A drugim bi pa samo to priporočali, da po našem mnenju ni lepo, če se žaba napihuje iz časovne prevzetnosti, da bi postala vol. Zakaj trditev voditeljev narodne strokovne zveze, da imajo nad 3000 organiziranih in da posebno v rudarskih revirjih zelo napredujejo, ne drži. Sam list »Jugoslovan« z dne 27. avg. t. l. pod rubriko »Delavski strokovni pokret«, odst. 4., ugotavlja, da je tudi deloma kriva krize dosedanja nezaupljivost delavstva do nacionalnih organizacij. — Najbolj pa bijejo slednji sebe po zobeh, ko v svojem blagajniškem poročilu na kongresu povedo, da so imeli v pretečenem letu Din 108.399.22 dohodkov pri 3000 članih. 108.000 : 3000 = 36. Torej reci in beri, član je vplačal letno Din 36, mesečno Din 3 ali tedensko Din 0.75. No, ti so pa res poceni.

Ali kljub limancam in lepo donečim frazam, jim rudarji ne verujejo in ne bodo nasedli. Zakaj rudarji so boljši v svoji narodni zavesti, kakor oni, ki jim to vsiljujejo. Oni hočejo nič manj in nič več kakor svoje življenske pravice za svoje težko delo. **Ste razumeli.**

Korupcija pri zveznih železnicah v Avstriji.

Tajni fond, s katerim so razpolagali visoki funkcionarji.

Pri upravi avstrijskih zveznih železnic, za katerih vodstvo se bije zadnje mesec neizprosno boj, so odkrili tajni fond, v katerega so se stekali razni darovi dobaviteljev. Sedaj pa je zastopnik strokovne železničarske organizacije ter višji nadzornik König interpeliral predsednika Bauhausa, če mu je znano, da postojata še en tajni fond. Bauhaus je bil v trenutni zadregi in je izjavil, da mu je to znano, vendar pa, da ne more takoj o tem obširneje govoriti. Nato je prišla »Reichspost«, glasilo krščanskih socialcev, ki je prinesla podrobnosti o tem drugem tajnem fondu, iz katerega so se visoki funkcionarji kar sami subvencionirali z vsotami, ki gredo v stotisoče šilingov. Zato je razumljivo, zakaj je hud boj za vodilna mesta.

kolegov, ki ga je potem naznanil. Dejanje je takoj priznal.

Zopet trgovci z dekleti. V Novem Sadu je policija aretirala nekega tujca, ki je bil sumljiv kupčije z dekleti. Pri tem je bila razkrita široko razpredena trgovina z dekleti. V madžarskem listu »Regali Ujsag« so objavljali sijajne službe za bolj izobražena dekleta. Zahtevali so strojepis in znanje madžarskega jezika. Kompetentke morajo biti mlade. Na prijave so odgovarjali pismeno. V takem primeru je deklet, ki tujcu ni zaupalo, pozvalo na železniški postaji pred odhodom stražnika. Tako je prišlo do prve aretacije. Preiskava je dokazala, da gre za obsežno trgovino. Izginilo je na tak način že več deklet. Komaj pred par dnevi je izginilo deklet iz Novega Sada.

Arzen namesto sladkorja. V grofiji Stafford na Angleškem je zbolelo nad 50 oseb vsled zastrupljenja. Preiskava je dognala, da so zastrupljene osebe zavživalo bonbone, ki so bili potreseni z arzenom namesto s sladkorjem. Tovarna bonbonov je kupila arzen za sladkor pri nekem trgovcu, pri katerem so našli še 56

Stavkokazna internacionala železničarjev.

Nazadnjaški nameni.

(I. G. B.) Nedavno je javljalo časopisje, da se namerava ustanoviti nova internacionala, ki bo združevala na meščanski podlagi stoječe zveze železničarjev in nameščencev v Skandinaviji in v vzhodni Evropi.

Kakor izvemo, obstoja res tak namen, in sicer je predlog, da se osnuje meščanska železničarska internacionala, ki ga je stavila letladska železničarska organizacija. Dotična organizacija višjih železniških uradnikov šteje okoli 4000 članov. Nje delovanje je značilno po tem, da je ob borbi letske deželne železničarske centrale za izboljšanje plač, opravljala stavkokazstvo. Daje je značilno, da je reakcionarna

letladska vlada letos poslala nje predsednika kot zastopnika delojemalcev na mednarodno konferenco dela v Ženevi, proti čemur je naša letaska strokovna centrala energično protestirala. Ta takozvani zastopnik delavstva je bil tudi edini delavski zastopnik, ki je glasoval za mandat italijanskega fašista.

Ni morda izključeno, da sedaj ta organizacija po nasvetu vlade iztika po mednarodnih zvezah, da si s tem pridobi več moči za bodoče mednarodne konference dela. Eno je gotovo: da namreč gre tukaj za izrečno nazadnjaške namene in za vpad svobodno strokovno organiziranemu delavstvu v hrbet.

Proti konzumom!

(Konec.)

Kampanja proti konzumom se je pričela pod navidezno pretvezo, da se blago prodaja tudi nečlanom in da se to vrši redoma. V imenu našega delavskega konzumnega združenja moramo proti taki insinuciji najodločneje protestirati ter smo prepričani, da se bo temu protestu pridružilo vse svobodno združenstvo v Dravski banovini brez izjeme. Vsakomur, ki ima le količkan upogleda v naše gospodarske organizacije, bo znano, da so merodajna vodstva opetovano in ponovno odredila, da se blago ne sme oddajati nečlanom; saj se naše združenstvo ne bori samo za materialno plat, ampak predvsem za etično vzgojo članov v smislu kolektivnega gospodarstva in štedljivosti. Ne bomo zanikali, da se v praksi nikoli ni dogodil posamezen slučaj, da bi se kaka malenkost oddala tudi nečlanom. Saj je stroga ločitev neizvedljiva, če je na primer član prišel nabavit življenske potrebščine za svojega sorodnika nečlana, če živi delavec-član v skupnem gospodinjstvu z nečlanom, ali če je štiriletno dete na vprašanje »za kogar rabiš en kilogram moke« odgovorilo »za mamo«. Kljub temu, da so ta enostavna dejstva Trgovskim gremijem dobro znana, je vendar izšla posebna okrožnica s pozivom na trgovce, da denuncirajo vsak posamezni slučaj prodaje nečlanu v konzumi. Da se na ta način ne ustvarja mirnega sožitja je jasno in prav gotovo je, da bojno razpoloženje, ki je vsled te nesmiselne kampanje nastalo, ne bo koristilo prav nikomur; vprašanje pa je, kdo bo iz tega boja odnesel težje rane.

Za nas je situacija jasna in mirno gledamo na razplet daljnih dogodkov. V Dravski banovini je svobodno združenstvo vseh vrst in panog tako močan davkoplačevalec, da tudi ono enakopravno lahko povzdigne

svoj glas v protestu proti škodljivemu otežkočanju gospodarskega napredka. Vse moderne države so sprejele v svoj program podpiranje svobodnega združenstva kot enega sigurnih faktorjev narodnega gospodarstva, državotvornosti, gospodarske evolucije in pacifizma, tudi naša država je pokazala v tem pravcu doslej mnogo razumevanja. Prepričani smo torej, da merodajna oblastva ne bodo reagirala na nestvarno hujskanje proti konzumom ter se bodo zavedala bolje kot dopisnik Trgovskega lista, kako važno gospodarsko in socialno-politično funkcijo vrše konzumna društva. Če je kje trgovec propadel, se to ni zgodilo zaradi neenake borbe s konzumom, ampak kot posledica železnega zakona o ravnotežju, o ponudbi in povpraševanju in o kulturnem nivoju prebivalstva. Propadli niso samo trgovci, propadli so že tudi nekateri konzumi in nikomur ni prišlo na misel, da bi takrat trgovcem očital »nenako borbo«. Če si osvohi Trgovski list naravni zakon, da bo vse zdravo ostalo, vse nezdravo pa propadlo, pa smo si tudi z njegovim dopisnikom edini.

S to polemiko se je avtomatično načelo vprašanje konzumentskih zbornic po vzgledu drugih držav. Država ima ves interes na tem, da ustvari tudi za konzumenta forum, ki bo zadovoljivo ščitil in varoval njegove pravice, kakor imamo zato na drugi strani trgovske in industrijske zbornice. Z ustanovitvijo takih konzumentskih zbornic se bo jasno pokazala prava in koristna funkcija svobodnega združenstva, kar bo prav gotovo koristilo splošnosti, torej državi kot najvišjemu čuvarju javne morale in splošnih interesov.

Maribor.

Nenadna smrt Maksa Cotiča. Minulo nedeljo se je vršil pogreb nenadno preminulega starosta slovenskih novinarjev, Maksa Cotiča. Pokojnik je bil poznana osebnost, ki je dolga leta vodil kot ravnatelj slovenski list »Edinost« v Trstu. Ko so pa pred leti italijanski fašisti poleg drugih slovenskih časopisov ustavili tudi »Edinost«, se je Maks Cotič stalno naselil v Mariboru. Novinarsko združenje je poslalo lep venec ter je bilo pri pogrebu zastopano po g. S. Virantu. V imenu mariborskega novinarskega kluba se je od pokojnika poslovil z lepim nagovorom g. Vekoslav Spindler. Pogreba so se udeležile tudi številne druge korporacije in društva.

Kopalna sezona na Mariborskem otoku je bila v pondeljek, dne 15. t. m. zaključena. Na otoku izgubljeni stvari se dobe pri mestnem gradbenem uradu.

Pevski odsek »Svoboda«. S preselitvijo v nove društvene prostore, je odsek takoj začel s pripravami za jesenski koncert. Ker se je sestavil čisto nov program, se do nadaljnjega sprejemajo še novi člani ženskega in moškega spola. Odsek vabi vse, ki imajo veselje za lepo pesem, zlasti pa mlade sodružice in sodruge, da vstopijo v zbor. Vaje so vsak četrtek ob 20. uri zvečer na Slomškove trgu 6.

Ali si že član »Cankarjeve družbe«? Poskrbi, da bodo tudi Tvoji prijatelji postali naročniki. Za 20 Din dobite štiri lepe knjige.

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

**NAROČA SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22**

Dobra hrana v Javni kuhinji na Slomškovem trgu 6: v A-razredu opoldne in zvečer Din 8.30, v B-razredu Din 12.30, v C-razredu Din 14.30. Priglašajte se!

Zahvala. Na sestanku strojniki in kurjačev dne 7. septembra 1930 v gostilni »Belj zajec« sem bil deležen lepe podpore, katero so mi kolegi zbrali. Poleg tega sem dobil tudi za 14 dni brezplačno hrano v javni kuhinji na Slomškovem trgu, katero mi je darovala mestna občina Maribor. Najlepša hvala. — Jurij Sternač, tačas brezposelni strojnik.

Ruše.

K redukcijam delavstva Tvornice za dušik. Te redukcije niso prišle popolnoma nepričakovano. Kriza dela v industriji, karteliziranje evropskih tvornic za dušik, neprestane ofenzive Industrijskih zbornic za poslabšanje socialnih dajatev delavstvu. Vse to je dalo misliti, trezno mislečemu delavstvu za svoj obstoj. Racionalizacija obrata se je izvršila tako, da so bili reducirani oni delavci, ki so že skozi desetletja kopicili tej družbi visoke dividende, medtem ko so sami fizično propadli. Pod izgovorom pomanjkanja odjemalcev tukajšnjih izdelkov, je podjetje izdalo okrožnico, s katero naznanja delavstvu, da je prisiljeno, reducirati delavstvo za eno četrtino. S tem činom podjetja se je armada brezposelnih povečala za približno 150, medtem ko podjetje obrata ni skrčilo, kakor smo mi to že vnaprej predvidevali. Pač pa izdeluje isto množino svojih produktov, in to z zmanjšanim številom delavstva. Medtem ko so 10. t. m. od podjetja odpuščeni delavci s težkim srcem zapustili tovarno, so že naslednji dan v nekaterih obratih morali nadomestiti reducirane delovne moči z nadurnim delom. Izgovor, da vlada na svetovnem trgu kriza za te vrste produktov, torej ne drži. Pri odpuščanju se tudi ni oziralo na socialen položaj in strokovno izobrazbo posameznih delavcev. Med odpuščenimi delavci se nahaja celo en obratni zaupnik, ter se pri njegovi odpovedi niso upoštevale določbe, ki jih tozadevno predvideva zakon o zaščiti delavcev. Več bomo o tej zadevi poročali, ko bo stvar popolnoma razčiščena.

Hrastnik.

Starejši delavec nam piše: Veseli nas, kadar čitamo v našem listu, kako se po raznih državah delavska mladina kulturno dviga, še bolj nas

pa veseli, da lahko opazamo v zadnjem času velik kulturni napredek tudi pri naši delavski mladini. Kakor že v več delavskih središčih Dravske banovine, tako se je tudi pri nas v Hrastniku ustanovilo delavsko turistično društvo »Priatelj Prirode«, ki šteje že lepo število članov, samo zavednih delavskih fantov in deklet. Vsako nedeljo prirejajo poučne in zdravju koristne izlete v planine, kjer jih je veselo poslušati in gledati pri petju, vsakovrstnih igrah in pametnih razgovorih. To je čisto nekaj drugega, kakor pa, če gredo v hribe razne meščanske družbe, s steklenicami žganja v nahrbtnikih, ki puščajo povsod svoje sledove potom kupov mastnega papirja in potom oblomljenega grmičevja, ki so ga oropali cvetja. Naši vrli, mladi ljubitelji lepe narave, jo pa ne morejo onečaščati, temveč jo hočejo uživati veselega srca in treznih glav. Zato so se odločno odrekli uživanja alkohola. Mi starejši bi se morali pri teh mladih fantih učiti. Gojijo tudi lep sport fotografiranja, in z vsakega izleta prinesejo veliko lepih posnetkov domov. Disciplino smatrajo za resno stvar, in kar odrede vodniki, vsi brez ugovorov izpolnijo. Veseli me, da vam morem to poročati, naši mladini pa kličem »Družnost«! Le tako naprej!

Vojnik.

Zagoneten požar pri Vojniku. Pod tem naslovom sta prinesla »Jutro« in »Nova Doba« od 5. sept. t. l. neresnično in tendenciozno poročilo. Tukajšnjemu priseljencu Poljaku iz Galicije, iz okraja Novi Sanced, Janu Mrozu, je pogorela lesena baraka, v kateri je imel svojo delavnico. On je po poklicu železostrugar in je že od leta 1903. nepretrgoma v Škofji vasi, kamor je prišel v službo k neki premogosledni družbi. Pozneje se je nameraval tu oženiti in kupiti kako posestvo. Je zelo trezen, marljiv in varčen človek, ki si je s pridnim delom hotel ustvariti lastno domovanje. Kot železostrugar si je sčasoma postavil malo leseno delavnico, in je hodil v železotopilnico v Štore nakupovat različno železje in stare kovinske predmete, iz katerih je okoličanom izdeloval in popravil razno orodje. Med tem stari železjem je kupil tudi več razbitih puškinih cevi, ki izvirajo najbrž iz stvarne demobilizacije bivše avstrijske

Šolske torbice in nahrbtnike

v veliki izbiri priporoča

I. KRAVOS

Maribor, Aleksandrova cesta št. 13

armade. Med vojsko je nabral tudi več izstreljenih patron, ki se jih je takrat lahko povsod dovolj dobilo, ker je rabil medenino pri svojem delu. Zato je popolnoma neutemeljena trditev omenjenih listov, da bi Mroz kradel in skrival v svoji baraki nedovoljeno strelno blago. Tudi zlohoten očitek Mrozove ruske narodnosti ni na mestu, ker ni Rus, temveč Poljak. O njegovem poštemem značaju smo se pa vsi lahko prepričali leta 1926, ob priliki požara pri Gorjanu v Petelinjku, ko je Mroz skočil v gorečo hišo in skušal rešiti, kar je bilo še mogoče, in je ves osmojen še zadnji trenutek ušel iz podiračoče se hiše. Poročilo »Nove Dobe« navaja, da je požarna bramba iz Gaberja hrabro gasila, kljub temu, da so v pogorišču patrone eksplodirale in so krogle okrog frčale. To je neresnica. Resnica je, da so gasilci iz Gaberja prišli šele, ko je baraka že skoraj pogorela, in ko so slišali, da niti zavarovana ni bila, niso marali niti ostalih ogorkov pogasiti. Šele, ko jih je Zagode Franc opomnil na resno nevarnost, da se od isker lahko vna me bližnji gozd ali s slamo krito poslopje v bližini, so naperili na pogorišče par curkov vode. Vojniška požarna bramba pa sploh gasila ni, ampak je eden njenih gasilcev svetoval sosedom, naj zanesejo na tleče pogorišče par škafov vode, kar bi pa nikakor ne zaleglo. To je resnica, kakor je tudi resnica, da nihče izmed navzočih ni slišal v pogorišču niti ene patronske detonacije in ni slišal frčati niti ene krogle. Prič za to je dovolj na razpolago. Ne vemo, zakaj se hoče ubogemu Poljaku, ki je prišel ob svojo delavnico, kateremu so neki neznanzi odnesli še to, kar se mu je rešilo iz pogorišča, naprtiti še druge nepriklje. Pričakujemo v bodoče od časopisnih poročevalcev več objektivnosti. Očividec.

Delavski šport.

Ob proslavi desetletnice obstoja športnega odseka »Svobode« v Mariboru, so se vršile v nedeljo na igrišču S. K. »Maribora« tri zanimive nogometne tekme, ki jih je izjemamo tudi delavstvo v lepem številu obiskalo. Jubilanta sta posetila s svojim gostovanjem športni odsek ljubljanske »Svobode« in delavski športni klub »Olimp« iz Celja. Dopoldne se je zbralo lepo število

mariborskih delavcev na kolodvoru, da goste ob njihovem prihodu pozdravijo. Ob 10. uri se je vršila prva tekma med mariborskima kluboma »Rapid« in »Železničar«, pri kateri si je staro moštvo »Rapidovcev« je s težavo priborilo zmago nad mlajšimi »Železničarji« s 4 : 3 (2 : 2). Moštvi sta si precej enakovredni. Sodil je Nemeč.

Ob 15. uri je nastopila ljubljanska »Svoboda« proti mariborskemu prvaku, ki je imel z njo obilo posla in je bil dostikrat potisnjen v nevarno defenzivo. Prvi polčas so odigrali z 2 : 2. V drugem polčasu je pa izbral »Maribor« vse svoje sile in je »Svoboda«, ki je medtem v primerjavi s prvim polčasom vidno opešala, vztrajno napadal in dosegel še tri gole. Z 2 : 5 v korist »Maribora« se je končala igra, ki je kazala lepe kombinacije. Sodil je Fischer.

Takoj za njimi je nastopila mariborska »Svoboda«, menda v znak svojega jubileja v čisto novih dresih, s celjskim »Olimpom«. Celjani so zelo dobro moštvo, česar se je »Svoboda« najbrž tudi zavedala in skušala predvajati najboljšo igro, vendar je bil njen nasprotnik v močni ofenzivi ves prvi polčas, ki je končal s 3 : 1 za Celjane. V drugem polčasu je pa »Svoboda« pokazala vse, kar zna, in ji je uspelo izravnati rezultat s 4 : 4 neodločeno. Tako lepe in živahne igre pri mariborski »Svobodi« že dolgo nismo videli. Sodil je Frankl.

Obe moštvi sta si v znak jubileja med seboj izmenjali lepo vezene društvene praporce. S tem je bil ta pomemben dan za nas delavski šport zaključen. Želimo, da bi se športni odseki »Svobode« tudi v prihodnji deceniji enako lepo in še lepše razvijali, njih trezno članstvo naj nam bo za to jamstvo.

„Priatelj prirode“.

Priatelj Prirode, Maribor: V nedeljo, dne 21. septembra izlet na Sv. Duh na Ostrem vrhu. Odhod ob 4. uri zjutraj od glavnega trga; nazaj na Falo. Vodi Brosche. — V ponedeljek, dne 22. septembra ob 19. uri seja voditeljev. Ob pol 20. uri odborova seja v društvenem lokalu, Frankopanova cesta 1.

MALA NAZNANILA.

Vsi letni naročniki dobe **zastonj** 14 karatno originalno ameriškansko

zlato nalivno pero

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio« Welt«. Naroča se Administration der »Radio« Welt« Wien I, Pestalozzigasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Gramofone in šivalne stroje vseh vrst popravlja najceneje meh. del.

Justin Gustinčič

Maribor, Tattenbachova ulica št. 14

Velika zaloga gramofonov in plošč znamke »Columbia« in več drugih znamk.

Naročajte

novo izišlo knjigo

„Taškent“
kruha bogato mesto

od Aleksandra Neverova. Prevod preskrbel I. Vuk. Knjiga je lepo opremljena v kartonskih platnicah in stane 17 Din, v platno vezana 28 Din. Dobi se pri založništvu mesečnika »Svoboda« Ljubljana in v vseh knjigarnah.

Elektrotehnična delavnica **PRATTES & TRABI,** Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Vulkaniziranje

Gumiji za avtomobile, kolesa, snežne čevlje, galoše itd. se sprejemajo v popravilo po solidnih cenah.

PETELIN, Maribor, Glavni trg 4.

V tekstilnem bazarju **Vetrinjska ulica št. 15** Maribor

se dobi pristno angleško sukno za obleke, plašče, svilo, platno itd. po najnižjih cenah. — Oglejte si izložbe.

ČITAJTE!

novo izišlo, socijalno dramo Rudolfa

Golouha

KRIZA.

Naroča se pri upravi »Delavske Politike« v Mariboru, Ruška cesta 5. Vsaka naša knjižnica, vsak naš čitatelj mora naročiti to našo najboljšo socijalno dramo.

Knjigoveznico

Ljudske tiskarne v Mariboru toplo priporočamo vsakomur!

Veže trgovske knjige, revije, knjige za zasebnike, knjižnice itd. po zmerni ceni in v lepi ter solidni izpeljavi!

Maribor, Sodna ulica 20

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Rotovski trg št. 6.

Posojila dajemo po
ugodnih pogojih!

Vloge obrestujemo po 7%
proti trimesečni odpovedi.